

**Economische ontwikkeling 2023;
Een standhoudende economie**

Central Bureau of Statistics Curaçao

Economische Ontwikkeling 2023

Een standhoudende economie

Eerste resultaten van het Bruto Binnenlands Product Curaçao – 2023

De economie neemt toe met 4,2 procent in 2023

Volgens de eerste berekening van het CBS voor 2023, op basis van nu beschikbare gegevens, is het reële bruto binnenlands product (bbp) gestegen met 4,2 procent ten opzichte van het jaar daarvoor. De vertraagde groei volgt op twee achtereenvolgende jaren dat het bbp is gestegen. De toename van het reële bbp is vooral toe te schrijven aan toerisme verblijfsbezoeken die verder aantrekken.

Het reële bruto binnenlands product (bbp) of BBP in constante prijzen is een meting voor de omvang van de economie. De volumeverandering van het reële bbp in een bepaalde verslagperiode is de maatstaf voor de groei (of krimp) van de economie. Volumeveranderingen zijn waardeveranderingen die aan de hand van prijsveranderingen worden aangepast.

De economische groei wordt berekend aan de hand van de volumegroei in het productieproces en de conjunctuurontwikkeling. Deze gegevens zijn nog voorlopig, omdat nog niet over volledige gegevens van alle bedrijfstakken kan worden beschikt. De economische indicatoren zijn statistieken die de huidige status van de economie van een land aangeven, afhankelijk van een bepaald gebied van de economie (zoals de industrie, de werkgelegenheid, de prijzen, etc.).

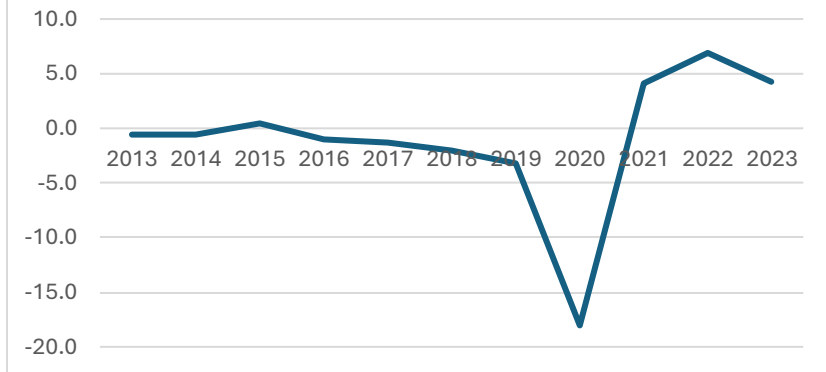
De economische activiteiten op Curaçao produceerde een doorgroei in het bruto binnenlands product (BBP) in constante prijzen van 4,2 procent. De expansie oftewel hoogconjunctuur wordt gekenmerkt door het toenemen van economische activiteiten. De productie is gestegen, bankleningen zijn toegenomen; door de grote vraag naar leningen stijgt de prijs van deze leningen, namelijk de rente. Een ander kenmerk is ook de toename in de inflatie met 3,5 procent. Ook de hoeveelheden beschikbare goederen en diensten zijn gestegen.

In 2022 is een nieuwe methode geïmplementeerd voor wat betreft het berekenen van de BBP in constante prijzen, dit brengt met zich mee dat voorgaande jaren niet meer vergelijkbaar zijn qua methode. Tot 2021 werd de BBP in nominale prijzen gecorrigeerd met de totale CPI (Consumenten Prijs Index) om te komen tot de constante prijzen, nu worden deze per bedrijfstak gecorrigeerd.

Overzicht van de laatste 10 jaren (2013-2023) (zie figuur 1):

2013-2015: De economie kende kleine schommelingen met een mix van lichte positieve en negatieve groei. De algehele groei bleef relatief gestagneerd, met een kleine krimp in enkele jaren en een kleine positieve groei in 2015.

Figuur 1: Reële BBP Ontwikkeling in Curaçao 2013-2023

2016-2020: Deze periode kenmerkte zich door een voortdurende achteruitgang, waarbij de economie elk jaar kromp. De krimp bereikte in 2020 een dieptepunt van -18,0 procent, deze onder invloed van de mondiale economische achteruitgang als gevolg van de pandemie, die economieën over de hele wereld heeft getroffen.

2021-2023: Na 2020 vertoont de economie een krachtig

herstel met substantiële positieve groeicijfers. De hoogste groei wordt in 2022¹ waargenomen met 6,9 procent, wat wijst op een aanmerkelijke economisch herstel en stabilisatie. De sterke verbetering in 2021 en 2022 duidt op effectieve economische maatregelen en veerkracht, waarbij de groeicijfers aanzienlijk herstellen. De positieve trend die zich in 2023 voortzet, impliceert aanhoudende economische stabiliteit en groei.

De economische ontwikkelingen van 2013-2023 duiden op een periode van economische strijd met opeenvolgende jaren van negatieve groei, die uitlopen in een ernstige neergang in 2020. De daaropvolgende jaren laten echter een opmerkelijk herstel zien, dat een weerspiegeling is van de veerkracht van het eiland dat ertoe heeft bijgedragen dat de reële bbp-groei weer positief is geworden, waardoor de stabiliteit tot en met 2023 behouden blijft.

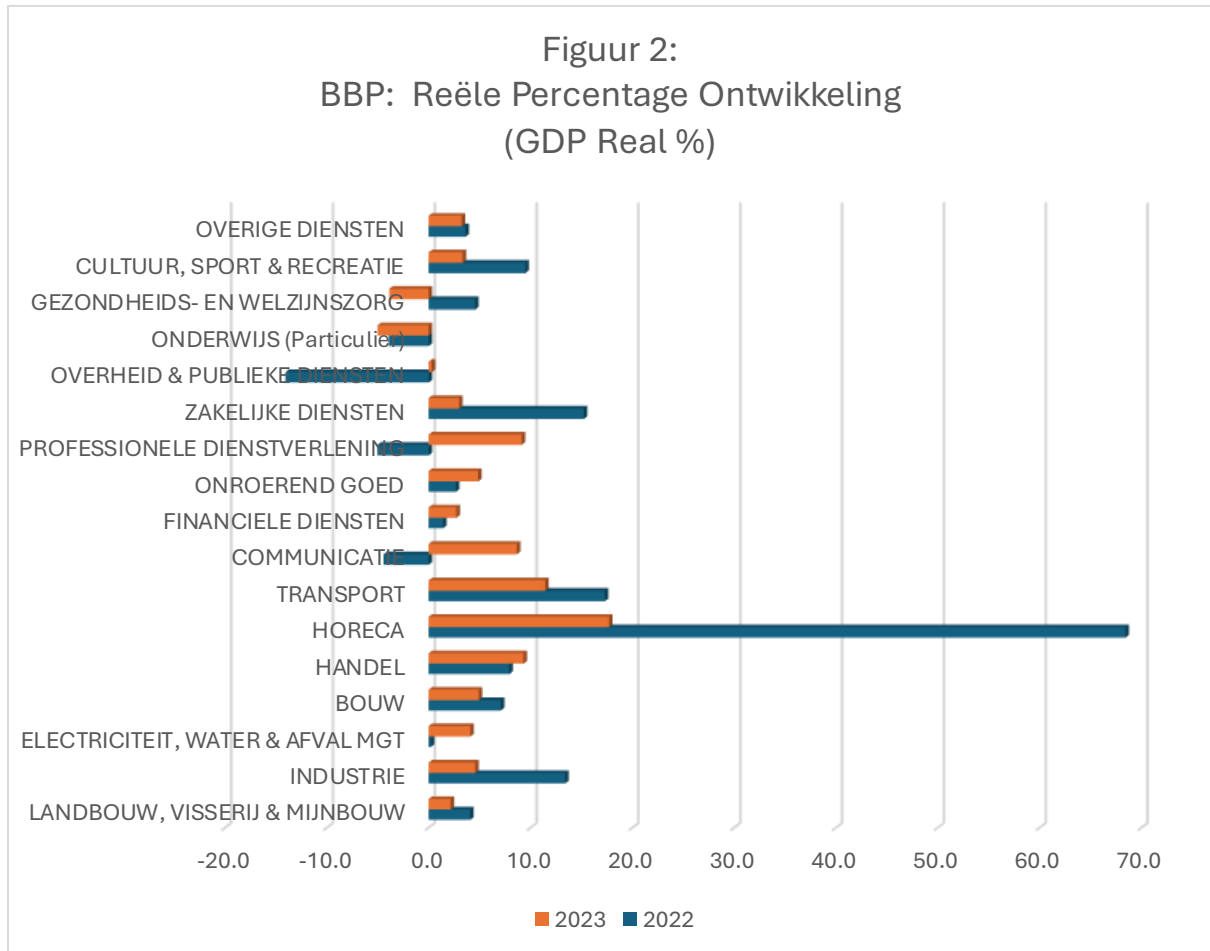
De economische ontwikkeling analyses per bedrijfstak voor het jaar 2023 (Figuur 2):

- **Landbouw, Visserij & Mijnbouw** De sector Landbouw, Visserij en Mijnbouw vertoonde een groeivertraging van 4,1% in 2022 naar 2,2% in 2023. De groei vloeit voort uit betere opbrengsten in de oogst.
- **Industrie** De industriële sector kende een significante afname in groei, van een sterke 13,4% in 2022 naar 4,6% in 2023. Dit laatste is aangedreven door een verminderde vraag naar exportproducten in het buitenland.
- **Utiliteit** (bestaande uit o.a. Energie en Water) De activiteiten in de utiliteitsector steeg van 0,2% in 2022 naar 4,1% in 2023. Er is meer geproduceerd in elektriciteit kWh en Water M³, wat een positieve ontwikkeling laat zien.
- **Bouw** De bouwsector zag een afname in de groeisnelheid van 7,1% naar 4,9% tussen 2022 en 2023. Er zijn voor 2023 zeker een aantal grote projecten en constructies bijgekomen die

¹ Nota: Het groeicijfer van het jaar daarvoor is bijgesteld aan de hand van nieuwe data.

de gunstige ontwikkeling in deze sector laat blijken. Toch heeft deze ontwikkeling niet het niveau van 2022 bereikt.

- **Handel** De handel sector kende een aanzienlijke stijging in groei, van 7,9% in 2022 naar 9,3% in 2023. De stijging is teweeggebracht door een toename van de goederenimport en de verschillende handelsactiviteiten van de bedrijven.

*Nota: Cijfers van 2019-2023 zijn voorlopige ramingen

** Reële BBP berekening is volgens de aangepaste methode

- **Horeca** De horeca sector, herstelde zich sterk na de pandemie met 68,4 procent in 2022, hoewel de groei in 2023 vertraagde tot 17,7 procent. De activiteiten in de bedrijfstak hotels en restaurant zijn minder sterk gegroeid ten opzichte van het jaar 2022. Bestemmingen die het vorig jaar al goed deden, blijven ook in deze periode groeien maar bestemmingen die voorgaande jaren minder presteerden, laten nu ook groeicijfers zien. Naar werelddeel bekeken groeide het toerisme vanuit Zuid-Amerika (+66%) het sterkst, gevolgd door Noord-Amerika (+63%), daarna het Caribisch gebied (+24%). Voor wat betreft Europa en andere regio's is respectievelijk een daling in overnachtingen van (-10 %) en (-28%). Alles overziend leiden deze ontwikkelingen tot een stijging in toegevoegde waarde in de bedrijfstak hotels en restaurants van 17,7 procent.

- **Transport** De transportsector groeide met 17,3% in 2022, maar deze groei vertraagde naar 11,4% in 2023. Bij transport zijn de activiteiten in de haven achteruitgegaan en de activiteiten in de luchthaven in het algemeen met grote stappen vooruitgegaan. Het aantal tanker activiteiten en container ‘movements’, het aantal binnengelooste schepen naar gewicht zijn gedaald bij de havenactiviteiten. Hierbij moet men wel nog denken aan de doorgerekende invloed van het uitblijven of vermindering van maritieme activiteiten in de haven. De cruise calls en het aantal cruisepassagiers zijn wel gestegen maar nog niet tot pre-covid aantallen. De luchttransportactiviteiten zijn ook flink gestegen als gevolg van een toename in het aantal passagiers, het aantal landingen, en de luchtvrachten.
- **Informatie en Communicatie** De communicatie sector, die in 2022 een daling van 4,4% vertoonde, herstelde zich tot een groei van 8,7% in 2023. Deze is voornamelijk toe te schrijven aan meer breedband en mobiel gebruikers. De groei is ook te wijten aan betere opbrengsten van dagbladen en IT-diensten.
- **Financiële Diensten** De groei in financiële diensten nam licht toe van 1,4% in 2022 tot 2,7% in 2023. De economische activiteiten tonen een groei bij de commerciële banken en ook verzekeringmaatschappijen. De productie van banken (die tot de bedrijfstak financiële dienstverlening behoort) wordt voor een klein gedeelte gemeten in de vorm van provisies en andere uitvoeringskosten (‘other fees and commission’), maar het grootste deel van de inkomsten haalt de bank uit toegerekende vergoeding uit geleverde bankdiensten.

In 2023 is een stijging waargenomen in de omvang van de ontvangen rente, hiertegenover staat een daling in de omvang van de rente betalingen. Zowel de leningen als de deposito’s zijn in omvang toegenomen. De totale binnenlandse hypotheke die voor iets minder dan een kwart deel uitmaken van de leningen zijn in 2023 sneller gestegen dan het jaar daarvoor. Door bovenstaande ontwikkelingen is de toegerekende vergoeding uit geleverde bankdiensten (fisim) in 2023 toegenomen.

Voor wat betreft ‘Net other fees and commissions’ (provisies en andere uitvoeringskosten), zijn de ontvangen als betaalde “fees and commissions” gestegen, wat resulteert in een minimale stijging van de “net other fees and commissions”.

Productie banken zijn toegenomen. Combinatie van de toegerekende vergoeding van uitgeleverde bankdiensten en provisies heeft geresulteerd in een snellere stijging van de productiewaarde van banken.

- **Onroerende Goed** De bedrijfstak Onroerende goederen groeide van 2,7% in 2022 naar 4,9% in 2023 naar aanleiding van gestegen verhuurde panden.
- **Professionele Dienstverlening** De professionele dienstverlening sector waarin onder andere advocaten-, accountskantoren etc. vallen, ging van een krimp van 5,0% in 2022 naar een groei van 9,1% in 2023.
- **Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke Diensten** Deze bedrijfstak is minder sterk gegroeid in 2023 namelijk 3,0 procent vergeleken met de 15,2 procent in 2022. In deze laatst genoemde bedrijfstak zijn een aantal activiteiten gerelateerd aan toeristische

activiteiten zoals autoverhuur, kantoor administratieve - en kantoor ondersteunende - en overige bedrijfsondersteunende werkzaamheden welke een groei hebben ervaren.

- **Overheid & Publieke Diensten** Deze sector herstelde zich enigszins van een krimp in 2022 naar een minimale groei van 0,3% in 2023.
- **Onderwijs (Particulier)** De particuliere onderwijs sector zag een grotere krimp, van -3,9% in 2022 naar -5,0% in 2023. Een van de belangrijkste activiteiten die waargenomen wordt zijn het aantal studenten, die minder zijn geworden.
- **Gezondheids- en Welzijnszorg** Deze sector, die in 2022 met 4,6% groeide, kromp met 3,9% in 2023. De belangrijkste gezondheidsindicatoren zoals opnames en eerste poliklinische cliëntbezoeken en anderen, wijzen op een daling.
- **Cultuur, Sport & Recreatie** De groei in deze sector ging van 9,5% in 2022 naar 3,3% in 2023. De activiteiten in deze bedrijfstak zijn beïnvloed door toeristische activiteiten.
- **Overige Diensten** Overige diensten zagen een afnemende groei, van 3,6% in 2022 naar 3,2% in 2023. Hierbij behoren al de kleine huishoudbedrijfjes, die een toename hebben ervaren in hun jaarlijkse bedrijvigheid.

De wereldeconomie

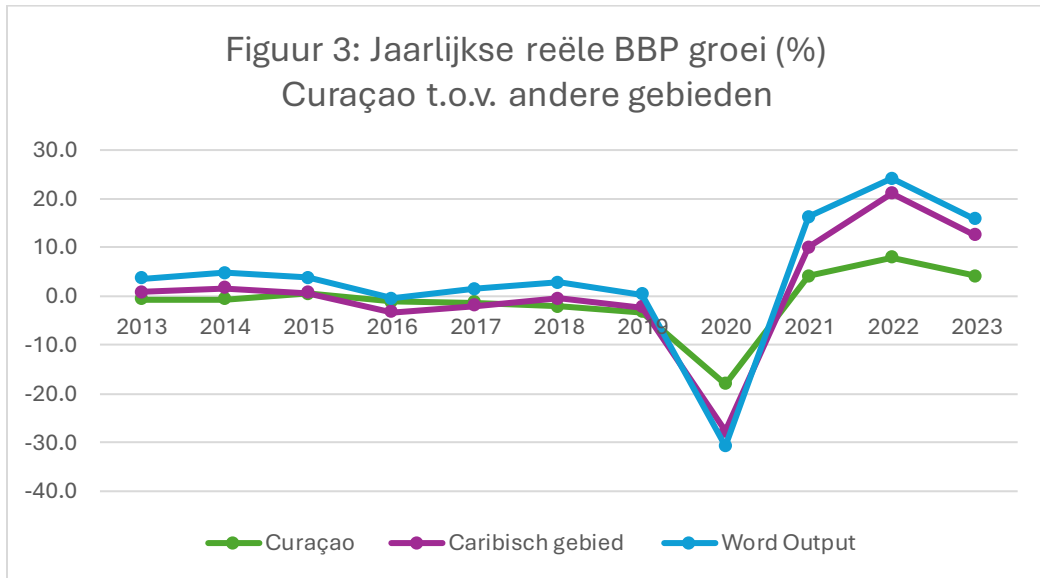
In 2023 is de groei van de wereldeconomie 3,2 procent, dit is overeenkomstig de “World Economic Outlook”² van het Internationaal Monetair Fonds. In 2023 is de wereldeconomie doorgestegen in vergelijking met de groei van 3,4 procent in het jaar 2022. De ontwikkelde economieën geven een gemiddelde stijging aan van 1,6 procent in 2023, in 2022 was het een stijging van 2,6 procent. De groei ontwikkeling is voornamelijk beïnvloed door o.a. de Verenigde Staten (2,5%), de Eurozone (0,4%) waarvan Nederland een toename beleefde in zijn economie van 0,1 procent. Andere landen zoals het Verenigde Koninkrijk (0,1%), Canada (1,1%), en Japan (1,9%) hebben allemaal een economische groei ervaren in 2023.

De opkomende en ontwikkelingseconomieën in zijn algeheel zetten door met een groei van 4,3 procent in 2023, waaronder de opkomende en ontwikkelingseconomieën van Azië algeheel gegroeid met 5,6 procent.

In 2023 vertoont de economische ontwikkeling van Latijns-Amerika een gemiddelde groei van 1,5 procent. De economie van Colombia is met 0,6 procent reëel gegroeid, terwijl Brazil met 2,9 procent is toegenomen. Ons buurland Venezuela is met 4,0 reëel gestegen. De Caribische regio is met 8,3 procent gegroeid en de Caribische regio die toeristisch afhankelijk is, is met 3,5 procent toegenomen waaronder Barbados een positieve reële groei van 4,4 procent en Bahamas 4,3 procent. Ons buureiland in het Koninkrijk, Aruba, is met 5,3 procent toegenomen. Curaçao, met zijn reële groei van

² International Monetary Fund. *World Economic Outlook, April 2024: Steady but Slow: Resilience amid Divergence*. <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2024/04/16/world-economic-outlook-april-2024>

4,2 procent, vertoont dezelfde groeitrend indien vergeleken met het Caribisch gebied en de Wereld (zie figuur 3).

Conclusie

De algemene reële BBP-groei in Curaçao vertraagde in 2023 in vergelijking met 2022, met significante variaties tussen de sectoren. Terwijl sommige sectoren zoals Handel en Professionele Dienstverlening sterke prestaties lieten zien, ervoeren anderen zoals Gezondheids- en Welzijnszorg en Particulier Onderwijs een krimp. Deze gegevens benadrukken de noodzaak voor gerichte economische strategieën om de groei te ondersteunen en sectorale uitdagingen aan te pakken.

Bijlagen:

Bijlage A

Hierbij wordt de reële ontwikkelingen in kaart gebracht zonder Horeca.

